

ՀՏԴ941(479.243)

Պատմություն

Արարատ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԱրՊՀ, Պատմության ամբիոնի պրոֆեսոր, պ.գ.թ.

E-mail: araratvardanyan54@mail.ru

Էլլադա ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ԱրՊՀ պատմության և իրավագիտության ֆակուլտետի

պատմության բաժնի մագիստրատուրանտ

E-mail: ellada-hayrapetyan@mail.ru

**ՀԱՅ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ՖՈՆԴԻ ԱԶԳՕԳՈՒՏ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՐՑԱԽՈՒՄ
(1997-2019թթ.)**

Հայ օգնության ֆոնդը (ՀՕՖ) Հայ Առաքելական եկեղեցու ԱՄՆ-ի Արևելյան թեմի բարեգործական կազմակերպություն է: Ստեղծվել է 1988-ի Սպիտակի երկրաշարժից հետո Նյու Յորքում՝ ԱՄՆ-ի Արևելյան թեմի առաջնորդարանի նախաձեռնությամբ: Նպատակն էր ավելի արդյունավետ դարձնել տեղի հայության և ամերիկյան հասարակության ու տարբեր կազմակերպությունների օգնությունը հայրենիքին: ՀՕՖ-ի կենտրոնական գրասենյակը գտնվում է Նյու Յորքում: Կազմակերպության գրասենյակը Երևանում բացվեց 1991թ.:

Պատերազմից տուժած արցախահայությանը օգնելու նպատակով 1997թ. Ստեփանակերտում բացվում է ՀՕՖ-ի գրասենյակ, որն իրականացնում է բազմապիսի բարեգործական ծրագրեր հանրապետության գրեթե բոլոր շրջաններում:

Բանալի բառեր՝ Հայ օգնության ֆոնդ, Արցախ, բարեգործություն, բնակելի տներ, ջրամատակարարման համակարգեր, «Մարդասիրական օգնություն Լեռնային Ղարաբաղին ծրագիր», «Մարզային բժիշկների վերապատրաստում ծրագիր», «Շարունակական բժշկական կրթություն ծրագիր»:

А. Варданян, Э. Айрапетян

**БЛАГОТВОРИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ФОНДА ПОМОЩИ
АРМЕНИИ В АРЦАХЕ**

Фонд помощи Армении (ФПА) – благотворительная организация Восточной епархии США Армянской апостольской церкви. Создана в Нью-Йорке, по инициативе предводительствования Восточной епархии США после землетрясения в Спитаке в 1988 году. Цель данной организации – сделать более эффективной помощь Родине, оказываемую армянской общиной США, американской общественностью и различными организациями. Центральный орган ФПА находится в Нью-Йорке. В 1991 году было открыто представительство в Ереване.

С целью оказания помощи армянам Арцаха, пострадавшим в войне, в 1997 году в Степанакерте открывается офис ФПА, который осуществляет разнообразные благотворительные программы практически во всех районах республики.

Ключевые слова: Фонд помощи Армении, Арцах, благотворительность, жилые дома, системы водоснабжения, "Программа гуманитарной помощи Нагорному Карабаху", "Программа переподготовки областных врачей", "Программа непрерывного медицинского образования"

A. Vardanyan, E. Hayrapetyan

THE FUND FOR ARMENIAN RELIEF ACTIVITIES IN ARTSAKH

The Fund for Armenian Relief (FAR) is a charitable organization of the Eastern Diocese of the United States of America of The Armenian Apostolic Church. It was established in New York, on the initiative of the leadership of the Eastern Diocese of the United States after the earthquake in Spitak in 1988. The purpose of this organization is to make more effective assistance to the Homeland provided by the Armenian community of the United States, the American public and various organizations.

The Central office of FAR is located in New York. In 1991, a representative office was opened in Yerevan.

In order to help the Armenians of Artsakh, who suffered in the war, in 1997 the office of the FAR was opened in Stepanakert, which carries out various charity programs in almost all regions of the Republic.

Keywords: Fund for Armenian Relief, Artsakh, charity, residential houses, water supply systems, "Humanitarian assistance program for Nagorno-Karabakh", "The program of training of regional doctors", "The program of continuous medical education."

Հայ օգնության ֆոնդը (ՀՕՖ, անգլերեն՝ Fund for Armenian Relief) Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցու ԱՄՆ-ի Արևելյան թեմի բարեգործական կազմակերպություն է: Սկզբնապես կոչվել է Հայաստանի վերականգնման առաջնորդարանի ֆոնդ, 1992-ից՝ Հայ օգնության ֆոնդ: Ստեղծվել է 1988-ի Սպիտակի աղետալի երկրաշարժից անմիջապես հետո Նյու Յորքում՝ ԱՄՆ-ի Արևելյան թեմի առաջնորդարանի (թեմակալ առաջնորդն էր Թորգոմ արք. Մանուկյանը) նախաձեռնությամբ: Նպատակն էր ավելի արդյունավետ դարձնել տեղի հայության և ամերիկյան հասարակության ու տարբեր կազմակերպությունների օգնությունը: 1993թ. փետրվարից գրանցվել է որպես անկախ կառույց՝ հնարավորություն ստանալով գործելու

ինքնուրույն^[1]: ՀՕՖ-ի կենտրոնական գրասենյակը գտնվում է Նյու Յորքում: Կազմակերպության գրասենյակը Երևանում բացվեց 1991 թվականին:

Հայ օգնության ֆոնդն իր գերագույն նպատակն է համարում նպաստել Մայր հայրենիքի տնտեսության զարգացմանն ու սոցիալական կյանքի բարելավմանը: «Ամեն մի հայ, աշխարհի որ անկյունում էլ ապրելիս լինի, անմարելի պարտք ունի մայր հայրենիքի հանդեպ,-նշվում է ՀՕՖ-ի նախագահ Խաժակ արք. Պարսամյանի ուղեծրում: -Այս գործը վերջ չունի, այն տեսական է, զի ուղղված է Հայրենիքի ապագային»:²

Սկզբնական շրջանում Հայաստանում ՀՕՖ-ի ծրագրերը մարդասիրական բնույթի էին, իսկ ժամանակ անց կազմակերպությունը նախապատվությունը սկսեց տալ երկրի զարգացմանը նպաստող ծրագրերին՝ ընդգրկելով կյանքի տարբեր բնագավառները՝ շինարարություն, գյուղատնտեսություն, առողջապահություն, գիտություն, կրթություն, մշակույթ և այլն:

Պատերազմը ծանր հարված էր հասցրել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությանը: ԼՂՀ-ում տուժել է 149 բնակավայր, լրիվ կամ մասամբ ավերվել են 11647 անհատական տներ, 226 բազմաբնակարան բնակելի շենքեր, 17 ստացիոնար բուժփնիմարկներ և 71 բուժկետեր, 196 ուսումնական և մշակութային օջախներ^[3], 8000 արդյունաբերական, գյուղատնտեսական և սոցիալական նշանակության օբյեկտներ: Երեք անգամ կրճատվել էին ցանքերը, 5 անգամ՝ անասնազրկաքանակը: Գյուղատնտեսությանը հասցվել էր շուրջ 2,5 մլրդ դոլարի վնաս^[4]:

Պատերազմից հետո հնարավորություն ստեղծվեց զբաղվելու ավերված տնտեսության, առողջապահական, կրթամշակութային օջախների և այլ ոլորտների վերականգնման ու զարգացման հարցերով: Պատերազմից տուժած երիտասարդ հանրապետությունը հնարավորություն չունեի սուղ պետական միջոցներով լուծելու իր առջև ծառացած խնդիրները և լինելով չճանաչված՝ զրկված էր միջազգային կազմակերպություններից վարկեր ստանալու հնարավորությունից: Այդ առումով անգնահատելի է հիմնադրամների, սփյուռքահայ բարեգործական կազմակերպությունների և միությունների օգնությունը:

Պատերազմից խիստ տուժած արցախահայությանը օգնելու նպատակով 1997թ. դեկտեմբերին Ստեփանակերտում բացվում է Հայ օգնության ֆոնդի գրասենյակ: Այստեղ նախատեսվում է մարդասիրական օգնությունից բացի զարկ տալ զարգացման ծրագրերին ու ստեղծել նոր աշխատատեղեր: «Բոլոր դարաբաղցիները,- նշում է իր ուղերձում ՀՕՖ-ի նախագահ ԱՄՆ Արևելյան թեմի առաջնորդ Խաժակ արքեպիսկոպոս Պարսամյանը,- նախագահից մինչև շարքային քաղաքացին, միակամ էին իրենց երկիրն ու տնտեսությունը ոտքի կանգնեցնելու և շենացնելու համար: Նրանք սփյուռքահայ իրենց եղբայրներից ու քույրերից ակնկալում են օգնություն հատկապես նոր աշխատատեղեր բացելու և կիսակործան քաղաքացիական ու հոգևոր կառույցների վերականգնման գործում»^[5]:

¹ «Հայ Սփյուռք» հանրագիտարան, Եր., 2003, էջ 686, *Սփյուռքահայ կազմակերպություններ*, Եր., 2002, էջ 66:

² «Ազգ», 10 հուլիսի 1998:

³ ԼՂՀ պետական արխիվ, ֆ.180, ց.1, կ.9, պ.մ. 42, թ. 222:

⁴ **Բալայան Վ.**, Դրվագներ արցախահայության ազատագրական պայքարի և պետականակերտման պատմության, Ստեփանակերտ, 2012, էջ 333:

⁵ Հայ օգնության ֆոնդ. տարեկան տեղեկագիր 1997, էջ 2, **Մինասյան Է., Վարդանյան Ա.**, Հայրենիք-Սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին(1991-2009թթ.), հՀողվածների ժողովածու, Ստեփանակերտ, 2010, էջ 83:

1998թ. օգոստոսին Հայ օգնության ֆոնդի պատվիրակության՝ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն կատարած այցի շրջանակներում բժշկական օգնություն տրամադրվեց տեղի բուժօգնականներին: Այն ներառում էր շուրջ 250 արկղ տարբեր տեսակի բժշկական պարագաներ՝ ներարկիչներ, թթվածնային փողակներ, անզգայացման դիմակներ, հիվանդների խնամքի համար անհրաժեշտ այլ պիտույքներ, նաև մանկական վիտամիններ: Բեռն ամբողջությամբ հանձնվեց ԼՂՀ առողջապահության նախարարությանը, որի միջոցով էլ բաժանվեց հանրապետության տարբեր շրջանների ու քաղաքների բուժօգնականներին^[1]:

2002թ. հոկտեմբերից Հայ օգնության ֆոնդը ԱՄՆ-ի Միջազգային զարգացման գործակալության (USAID) ֆինանսավորմամբ ձեռնամուխ եղավ «Մարդասիրական օգնություն Լեռնային Ղարաբաղին» լայնածավալ ծրագրի իրագործմանը, որը կոչված է վերականգնելու պատերազմի հետևանքով մեծապես տուժած Լեռնային Ղարաբաղի բնակավայրերն ու ենթակառուցվածքները: Ծրագիրը թույլ է տալիս նաև միջոցներ տրամադրել բուժանձնակազմերի վերապատրաստման դասընթացներ կազմակերպել և անհրաժեշտ բուժասրբավորումներ ու դեղամիջոցներ ձեռք բերել: «Մարդասիրական օգնություն Լեռնային Ղարաբաղին» ծրագրին հատկացված գումարի չափը՝ 15մլն դոլար է, իրականացման ժամկետը՝ 5 տարի: Նախապատրաստական աշխատանքները ավարտելուց հետո՝ 2004 թվականին, սկսվեց ԼՂՀ Ասկերանի, Մարտակերտի և Հաղրութի շրջանների՝ հակամարտությունից տուժած տների, բուժկետերի և խմելու ջրագծերի շինվերանորոգման գործընթացը^[2]:

Ասկերանի շրջանում շինարարական աշխատանքները սկսվեցին 2004թ. գարնանը: ՀՕՖ-ի ֆինանսավորմամբ իրականացվել են շրջանի Ասկերան քաղաքի, Դաշուշեն, Մխիթարաշեն, Նախիջևանիկ, Շոշ և Վարդաձոր գյուղերում 24 տների վերանորոգման, Խանաբադ, Խրամորթ, Նորագյուղ Մարգաշեն, Խնձրիստան, Լուսաձոր, Ջրաղացներ, Սղնախ, Վերին Սզնեք, Մոշխիմատ, Մխիթարաշեն և Սառնաղբյուր գյուղերում բնակելի տների և բուժկետերի կառուցման, ինչպես նաև Ավետարանոց, Այգեստան, Շոշ, Մաղաթաշեն և Դահրավ գյուղերում հինգ բնակելի տների և բուժկետերի վերանորոգման և կառուցման աշխատանքները^[3]: 2004 թ. աշնանը արդեն Ասկերանի շրջանում վերանորոգվել է 52 բնակելի տուն^[4]:

ՀՕՖ-ի զարգացման ծրագրում կարևոր տեղ ունեն ջրամատակարարման համակարգերի կառուցման և վերակառուցման աշխատանքները: Այդ աշխատանքները հաջողությամբ են իրականացվել Ասկերանի շրջանի Այգեստան, Կարմիր գյուղ, Լուսաձոր, Աստղաշեն, Բադարա, Խանցք, Ծաղկաշատ, Հովսեփավան, Ռև^[5], Հարավ, Քոսանի, Ջրաղացներ, Ավետարանոց, Նախիջևանիկ, Վարդաձոր, Խանաբադ, Մխիթարաշեն գյուղերում և Ասկերան քաղաքում^[6]:

2004թ. հուլիսի 1-ին ՀՕՖ-ը սկսեց Մարտակերտի շրջանի, իսկ նոյեմբերի 1-ին՝ Հաղրութի շրջանի տուժած տների, բուժկետերի և խմելու ջրագծերի շինվերանորոգման գործընթացը: Այն ուղեկցվում էր փորձաքննության

¹ «Ազգ», 15 օգոստոսի 1998:

² Հայ օգնության ֆոնդ. տարեկան տեղեկագիր, 2003-2004, էջ 4, Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., նշված աշխ., էջ 83-84:

³ ԼՂՀ պետական արխիվ, ֆ 180, ց. 1, կ-11, պ.մ.50, թ.82, 86:

⁴ Նույն տեղում, ֆ 180, ց. 1, կ-10, պ.մ.45, թ. 3:

⁵ «Ազատ Արցախ», 18 նոյեմբերի 2004:

⁶ ԼՂՀ պետական արխիվ, ֆ 180, ց. 1, կ-11, պ.մ.50, թ.82:

իրականացմամբ, համապատասխան նախագծերի նախապատրաստմամբ ու արժեքների գնահատմամբ և շինարարական աշխատանքների սկզբնավորումով: Դրա համար հարկ եղավ փոքր գրասենյակներ բացել հիշյալ շրջկենտրոններում՝ կազմելով աշխատանքների կատարման ժամանակացույց^[1]:

2005-2006թթ. վերանորոգվել են Մարտակերտի շրջանի Մարտակերտ քաղաքի 29, Գետավան, Չարդախաչ, Չափար, Հաթերք, Վերին Հոռաթաղ, Կոճողոտ, Պողոսագոմեր գյուղերում 19, Վաղուհաս գյուղում 16 բնակելի տուն: Տներ են վերանորոգվել նաև շրջանի Վարդաձոր, Ծաղկաշեն, Ներքին Հոռաթաղ, Աղաբեկալանջ, Կուսապատ, Մեծ շեն, Մոխրաթաղ, Վարնկաթաղ, Մաղավուզ, Չազիկ, Տոնաշեն, Մատաղիս գյուղերում^[2]: Վերանորոգվել են շրջանի 9 բուժկետ, որոնք համալրվել են անհրաժեշտ սարքավորումներով, կահույքով, դեղորայքով և բժշկական համապատասխան պարագաներով: Կառուցվել և վերանորոգվել են Մարտակերտ քաղաքի, Կուսապատ, Ծաղկաշեն, Հարությունագոմեր, Հաթերք, Ծահմանսուր գյուղերի ջրամատակարարման համակարգերը^[3]:

2006 թվականի վերջերին հնարավոր եղավ Մարտակերտի շրջանում վերականգնել շուրջ 240, իսկ Հաղրութի շրջանում՝ 15 բնակելի տներ: Ընդհանուր առմամբ Հաղրութի շրջանում կառուցվել և վերականգնվել են 90 բնակելի տուն և 6 բուժկետ^[4], որոնք ապահովվեցին կահույքով և դեղորայքով: Կազմակերպության կողմից կառուցվել և վերակառուցվել են շրջանի Մեծ Թաղար, Ազոխ, Դրախտիկ, Հակակու, Մոխրենես, Ջրակու, Վանք և Առաքել գյուղերի ջրամատակարարման համակարգերը^[5]: Նրա ֆինանսավորմամբ իրականացվել են նաև Մարտակերտի շրջանի Ծաղկաշեն գյուղի ջրամատակարարման համակարգի կառուցման աշխատանքները:

ՀՕՖ-ի ծրագրերում կարևոր նշանակություն ունեն նաև ոռոգելի ջրագծերի անցկացումը Մարտակերտի, Ասկերանի և Հաղրութի շրջաններում, որը նպաստեց ԼՂՀ այդ տարածքների գյուղատնտեսության զարգացմանը, լուծեց գործազրկության հարցը:

ԼՂՀ առողջապահական համակարգում ծրագրեր իրականացնելու առումով նշանակալից էր 2005 թվականը: Բացի 37 բուժկետների վերանորոգումից և նրանց բուժսարքավորումներով ապահովելու գործընթացից՝ Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի Առողջապահության ծառայությունների և ուսումնասիրությունների կենտրոնի հետ համատեղ իրականացվեց Մարտունու, Մարտակերտի, Ասկերանի և Հաղրութի շրջանների բուժանձնակազմի վերապատրաստում, և ընդգրկեց հիշյալ շրջանների 296 բուժաշխատողների՝ 46 բժիշկ և 250 բուժքույր: Լեռնային Ղարաբաղի բոլոր բնակավայրերի բուժկետների պատասխանատուներն ու բուժաշխատողները՝ թվով 113 մարդ, վերապատրաստվեցին նաև «Մանկական հիվանդությունների ինտեգրացված վարում» ծրագրով^[7]:

2008թ. օգոստոսին, ավարտելով «Մարդասիրական օգնություն Լեռնային Ղարաբաղին» ծրագիրը, ՀՕՖ-ը շարունակեց առողջապահական ծրագրերի շարքը: Դեռ 2004 թվականին ՀՕՖ-ի նախաձեռնությամբ և «Ջինիշյան»

¹ Հայ օգնության ֆոնդ. տարեկան տեղեկագիր, 2003-2004, էջ 4:

² ԼՂՀ պետական արխիվ, ֆ 180, ց. 1, կ-11, պ.մ.50, թ.82, 11-12, 75, 86:

³ ԼՂՀ պետական արխիվ, ֆ 180, ց. 1, կ-11, պ.մ.50, թ.78, 83

⁴ Fund For Armenian Relief(FAR) 2007 Annual Report, p.13:

⁵ ԼՂՀ պետական արխիվ, ֆ 180, ց. 1, կ-11, պ.մ.50, թ.74:

⁶ Նույն տեղում, թ. 14:

⁷ Հայ օգնության ֆոնդ. տարեկան տեղեկագիր, 2006, էջ 3:

հիշատակի հիմնադրամի համաֆինանսավորմամբ ստեղծվել էր «Մարգային բժիշկների վերապատրաստում» ծրագիր: 2005թ. մայիսից սկսած ՀՀ տարբեր մարզերից, Արցախից ու Ջավախքից այս ծրագրով Երևանի առաջատար բուժհաստատություններում («Արաբկիր», «Նորք-Մարաշ», «Քանաքեռ-Զեյթուն» բժշկական կենտրոններ, «Մոր և մանկան» առողջության պահպանման գիտահետազոտական կենտրոն, «Դիագնոստիկա» ախտորոշիչ կենտրոն, 1-ին հանրապետական հիվանդանոց և այլն), անվճար հիմունքներով վերապատրաստվում են մարզերի բժիշկները: Այս ծրագիրը ենթադրում է նաև բժշկական տարատեսակ սարքավորումների և բուժապարագաների տրամադրում Երևանի և մարգային բուժհիմնարկներին^[1]: «Մարգային բժիշկների վերապատրաստում» ծրագրի շրջանակներում 2011թ. Երևանի առաջատար կլինիկաներում վերապատրաստվել են 48 մարգային բժիշկ ՀՀ տարբեր մարզերից և 37-ը՝ ԼՂՀ-ից ու Ջավախքից^[2]: 2013թ. վերապատրաստվել են 50 բժիշկ ՀՀ մարզերից և 33 բժիշկ ԼՂՀ-ից^[3], իսկ 2014թ. վերապատրաստվել են 54 բժիշկ՝ ՀՀ մարզերից և 32-ը՝ ԼՂՀ-ից^[4]:

Սկսած 2011 թվականից՝ «Ամերիկահայ առողջապահության մասնագետների կազմակերպության» և ՀՕՖ-ի կողմից իրականացվում է նաև «Շարունակական բժշկական կրթություն ծրագիր» Արցախի բժիշկների համար: Ծրագրի նպատակն է բարձրացնել բնակչության առողջապահական սպասարկման որակը, մասնագետներին ծանոթացնել տարբեր հիվանդությունների ախտորոշման և բուժման նորագույն մեթոդներին, նպաստել հետազոտման ու բուժման ոլորտում ներդրված նորագույն մեթոդների և տեխնոլոգիաների յուրացմանը: Նշված ծրագրի շրջանակներում մինչև 2018թ. սեպտեմբեր ամիսը Երևանի առաջատար բուժհիմնարկներում Արցախից վերապատրաստվել են մոտ 240 բժիշկ: ՀՕՖ-ի աջակցությամբ Արցախում իրականացվել են նաև արտագնա դասընթացներ բժիշկների համար՝ Երևանի առաջատար մասնագետների մասնակցությամբ:

2018 թվականից մեկնարկել է վերապատրաստման նոր ծրագիր համայնքային բուժքույրերի համար, որի շրջանակներում արդեն վերապատրաստվում են Մարտակերտի, Հաղուրթի, Քաշաթաղի և Շահումյանի շրջանների 124 համայնքային բուժքույրեր: Այդ նպատակով 2018թ. ապրիլ ամսին ՀՀ առողջապահության նախարարության առողջապահության ազգային ինստիտուտում որպես դասընթացավարներ վերապատրաստվել են նշված շրջանների բուժմիավորումների 4 բժիշկ և 7 բուժքույր: Ծրագիրը շարունակվելու է 2 տարի ևս, որը կընդգրկվի ԱՀ առողջապահության համակարգի համայնքային բուժքույրերի հիմնական մասը^[5]: Վերոհիշյալ դասընթացներն անվճար են, ՀՕՖ-ի գրասենյակի կողմից մասնակիցներին տրամադրվում է ֆինանսական աջակցություն՝ տրանսպորտային և սննդի ծախսերը հոգալու համար:

Հայ օգնության ֆոնդի միջոցներով ԱՀ առողջապահության նախարարության հանրապետական բժշկական կենտրոնի դափնեհում 2019թ. հուլիսի 1-ին մեկնարկեց 5-րդ համահայկական բժշկական համագումարը՝ «Հայաստան-Սփյուռք-Արցախ միաձուլում» հանուն առողջության» խորագրով: Նման համագումարների, սիմպոզիումների պատմության ընթացքում թերևս առաջին դեպքն է, որ դրա շրջանակներում Արցախում կազմակերպվել է նաև

¹ Նույն տեղում, էջ 13:

² Հայկական Սփյուռք: Տարեգիրք 2011, Երևան, 2012, էջ 154:

³ Հայկական Սփյուռք: Տարեգիրք 2013, Երևան, 2014, էջ 144:

⁴ Հայկական Սփյուռք: Տարեգիրք 2014, Երևան, 2015, էջ 120:

⁵ Նույն տեղում:

սատելիտ(տվյալ տարածաշրջանում անհրաժեշտ թեմաներ) սիմպոզիում, որը ներառեց երեխաների և մեծահասակների առողջության վերաբերյալ արդի խնդիրները: Հայ բժիշկների համագումարի նպատակն է ծանոթացնել բժշկագիտության վերջին նվաճումներին, ստեղծել հնարավորություններ այդ ամենը ներդնելու ՀՀ-ում և Արցախում, ինչպես նաև զարգացնել աշխարհի տարբեր վայրերում գործունեություն ծավալող բժիշկների համագործակցությունը:¹ Համագումարի շրջանակներում կազմակերպվել էին նաև բուժքույրերի սիմպոզիումներ Տավուշում, Երևանում և հուլիսի 10-ին՝ համագումար Ստեփանակերտում, որին մասնակցում էին ԱՀ, ՀՀ և ԱՄՆ բուժաշխատողները: Համագումարի նպատակն էր բուժքույրերի մասնագիտական որակավորման բարձրացումը: Ծրագրի շրջանակներում Ամերիկահայ բուժքույրերի ասոցիացիան Արցախի «Բուժքույրերի միավորում» հասարակական կազմակերպությանը նվիրել է որոշ բուժապարագաներ, փոխանցել դրանց կիրառման նոր մեթոդները, որպեսզի վերջիններս էլ այդ գիտելիքները փոխանցեն մյուսներին:²

ՀՕՖ-ի, «Գաֆէսճեան ընտանիք» հիմնադրամի հովանու ներքո գործող «Հույս Հայաստանի» կազմակերպության, Երևանի «Արաբկիր» բժշկական կենտրոնի և Ղարաբաղում գործող «Զեռք ձեռքի» հասարակական կազմակերպության ջանքերով 2008թ. մեկնարկել է «Ժպիտ» բժշկական նախագիծը, որի նպատակն էր վիրահատական միջամտություն ցուցաբերել Հայաստանի և Լեռնային Ղարաբաղի «նապաստակի շրթունք» և «գայլի երախ» արատներով շուրջ 50 երեխաների^[3] 2009թ. հունիսին շարունակվեց «Ժպիտ» նախագծի 2-րդ փուլը, որի շրջանակներում իրականացվել են 55 երեխայի անվճար վիրահատություններ^[4]: Վերջին տասնամյակում ՀՕՖ-ի և մի շարք գործընկեր կազմակերպությունների ջանքերով ժպիտ է պարզևվել շուրջ 150 երեխաների Հայաստանից, Արցախից և Ջավախքից, որոնք ծնվել են «նապաստակի շրթունք» և «գայլի երախ» արատներով^[5]:

ՀՕՖ-ի կողմից իրականացված վերոհիշյալ ծրագրերը նպաստել են Արցախի Հանրապետության զարգացմանը սոցիալ-տնտեսական, առողջապահական և այլ բնագավառներում ու կարևոր գործոն են հետագա հաջողությունների համար: Կազմակերպության բարեգործական գործունեությունը Սփյուռքի և Արցախի միասնության հոգեհարազատության հավաստիացումն է:

Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել խմբագրական կոլեգիայի անդամ, պ.գ.դ. Վ.Ռ.Բալայանը:

¹ «Ազատ Արցախ», 2 հուլիսի, 2019:

² «Ազատ Արցախ», 11 հուլիսի, 2019:

³ Հայկական Սփյուռք: Տարեգիրք 2008, Երևան, 2009, էջ 141:

⁴ Հայկական Սփյուռք: Տարեգիրք 2009, Երևան, 2010, էջ 142:

⁵ Հայկական Սփյուռք: Տարեգիրք 2016, Երևան, 2017, էջ 129: